

Այս առանց դառնալու այն կէ-
տին թէ ինչ պէտք է ընել, և մեք
ինչ բերնք, կ'ըսեմք, և կը կրկնեմք,
զարմեալ թէ մեր բոլոր անկախու-
թիւնն առանց այլ եւս կեդրո-
նացնելու երեւակայական յոյսերու
և պղտորական համակրութեան
վրայ, մեք մեղի դառնամք և տես-
նեմք մեր ստոյգ վիճակն, ուր կը
դառնուիմք, և մեր ներքին վերա-
կազմութեանն զբաղելով, արժանի
լինիմք գործնական համակրու-
թեան, որուն համար իրական ար-
ժանիք, զոր ինքնօգնութեամբ մի-
այն կրնամք ստանալ:

Կր հետեւի ուրեմն թէ օգնու-
թիւնը մեք մենէ պէտք է սպա-
սեմք:

Ռամկական առածը կ'ընէ օտա-
րի պտուկ նայողին ծուռ շլիկ
պետք է ք:

«Հայք և Եւրոպացի» յօդուածին
բով արդէն ըստ բաւականին բա-
ցատրեցինք թէ մեր Եւրոպայի վը-
րայ ուրեմն յայ կրնամք դնել
մանաւանդ այսպիսի նիւթապաշ-
տութեան դարձումը մէջ, ուր իրա-
ւանց նշանաբանը շահն է միայն:

Չընեմք անհնար, սակայն ուրախ
դժուարին է շահն համար միայն
դորձող Եւրոպայէն գործնական
ճամբով իրական բարիք անկեղծ
այնպիսի ժողովուրդի մը համար,
որ նահատակիլ զիտէ:

Մեր այս գիտողութիւններէն
ոմանք ժողովուրդին յուսահատու-
թեան համար հետեւեցնելով, զգու-
շելով մանաւանդ իրաւունք, բայց մեք
երանամք կրնամք ըսել թէ շատ
գէշ բան է ժողովուրդին յոյսերով
քնացնել, որմէ պարզապէս բարո-
յական մեղադրութիւն յառաջ կու-
գայ, որովհետեւ զոր յուսով մե-
ղանք, անյայտ կորնայ:

Մեք յաւաքողն և միանգամայն
գործնական կը համարեմք ճշդիւ
պարզել մեր վիճակն և զգացնել,
որպէս զի ժողովուրդը ձեռնամուխ
լինի այնպիսի միջոցներու, որովք
աղբի մը ապագան անբերայէ:

Մեք, ինչպէս առաջ, նաեւ ասկէ
ետքն ալ մեր անհրաժեշտ պէտ-
քերուն վրայ պիտի խօսեմք, զորս
զիսնայն ու հոգալը խիստ հարկա-
ւոր է մեր ապագային համար:

Եթէ, ինչպէս պէտք է, այնպէս
չարժեք ու զմեզ պատրաստեմք,

ապագան անշուշտ մերն է, որում
ժողովուրդը մը գործնական միջոց-
ներով կրնայ հասնիլ և ոչ երբեք
սին յայտնով, որմէ ստեղծ լըուսն
և յուսահատութիւն կը հետեւի:
Ուստի այսուհետեւ մեր գործոց
և շարժումաց նշանաբան պէտք է
լինի զորն քեզի օգնէ, որ Աստու-
ած ալ քեզի օգնէ» Ի սկզբունքն,
որ անկրկնելի է:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Նախաձեռն Վարդապետ
Կէտիկ-Քաջայի և Գում-Գաբուրի
մէջ տեղը դառնում մարտը և օգու-
ւողը և պարտիզանայնոց տունը մը
վարձած ըլլալով՝ բացած եմ գլորոցս
և պատրաստ եմ ընդունիլ ինձ դի-
մող աշակերտուհիք: Հետեւեալ
պայմաններով և աւանդելի դասե-
րով:

Գործոցս ուսմանց եղանակաց մա-
սին դերմանական նոր մեթոդին և
հին մեթոդաց բարեփոխութեամբ
միջին ուղղութիւն մը սահմանելով՝
նախնական կըսուի, զի ուսումնա-
բան ըսելով աւելի բարձր գիտու-
թեանց պայնքն ֆիզիք, շիւսի, ա-
նագոյն, հանդերձանական, բուսա-
բանական այլ և այլ ճիւղերու, ուս-
մանց տեղեաց այդ ուսմանք տրուել
հարկ լինելուն՝ մենք մեր կարճ սահ-
մանին մէջ՝ ուր նախնական ուսուց-
մունք կան միայն հետեւեալ դա-
սերը պիտի աւանդուին:

Հայերէն, միջին բնութիւն ոճեր,
մաքուր գրաբան լեզուն հասկնալ
և զրել և յորինել, պարզ և աշ-
խարհիկ լեզուին սահուն գրչին վար-
ժիլ:

Գաղղ. կատարեալ թարգմանու-
թիւնք և լեզուին ամբողջ կանոնա-
ւոր ուսուցումը, որով կարող լինել
Գաղղ. որ և է գրութիւն մը կարե-
նալ ընելու:

Ռուսագիտութիւն. բնականական
պէտք ըլլալու չափով:

Պատմութիւն և աշխարհագրու-
թիւն ընդարձակ տեղեկութիւններ
բով:

Ֆիզիք և Շիւսի պարզ տեղեկու-
թիւններով, և Առողջաբանութիւն:

Քիմիա, միջին բնութիւն եղանակ-
ներ կտրողանալ զարեւել առանց օգ-
նականի և միւղիք վոգտլ:

Գծադրութիւն և զեղադրութիւն
ամեն ճիւղերով:

Որոց բոլորին դասաւանդ և վար-
ժուհիք էին: Երեւել էր զայս: Գա-
նաւոր և հաշտութեամբ են:

Իսկ ձեռնարկութիւն համար՝ որոց
ամենէն աւելի կ'իրարօտին աղջ-
կունք և զոր դատած չին ցարդ, բա-
րաւարտի մասնաւոր խնամք և
հանրաձայն Մօտիւղ-Տիկին Մա-
րիի սրտազանութեամբ և ամեն
օգնող գահայուցիչ անձնակազմ
թեամբ՝ ճոխ գործերով գրեթէ գա-
հացնել ջանալ ուսնած եմ և այն-
պէս սկսած այն գործիս՝ ուր պի-
տի աւանդուին բոլոր պարզ գոր-
ծերէ վերջ՝ որք են քանակաւ, թիւի
անդ, կապ առնող, քուշէ, աղ ա-
նդ, շիւս առնող, ֆուէլովթէ, ա-
նէվաթօ, և բլբլէ ամեն տեսակ ձե-
ռագործներ և թիւրէն ամեն կարելի
եղած հիւսուածքներ՝ ասկից դատ
ամեն տեսակ նորը ծաղկիկը,
միջին եւրոպայէ մասնաւոր խնա-
մաք եկած և մեր հայոց կանանց սի-
բած ու յարգած գլխարկի ծաղկի-
ներն որք մեր երեւակայութիւնը
կը քաղցրացնեն և տեսութիւնը կը
հաճոյացնեն: Սպի բոլոր կենդանի
ծաղկանց նմանութիւնը ճիշտ ու
ճիշտ ունեցող ճարտարութեամբ
ընտելեան հետ իւր միջում պիտի
աւանդուին և զոր սկսած եմ զբա-
ղողս բացման առաջին օրէն ուր
կը կրթութիւն կէտիկ-Քաջայի, և
Գում-Գաբուրի պատուաւոր ըն-
տանեաց զաւակունք:

Ասկից զատ՝ մեր ընտանեաց փա-
վարելի եղող ձեռագիտութիւնը
զոր գործարարական անհրաժեշտ
կանց՝ խիստ դիւրամբանելի մեթո-
տով՝ քիչ ժամանակուան մէջ՝ ո՛ր և է
մանելի վրայէ ճիշտ ու ճիշտ ձեռով
և զարդով՝ զայն կրողը չսփական
դրութեան համեմատ կարող և յա-
րող ժողովուրդը հասնելու պիտի կա-
րողիմք՝ որոց համար մասնաւոր
դաստիարակութիւնք եւս կրկնաւ փա-
վարողաց:

Ընդունելի է նաեւ դաշնակի հա-
մար մասնաւոր դաստիարակութիւնք,
ըստ սակիւնութեամբ:

Կան նաեւ ձեռնակեղանց վարժ-
ձեռագիտութիւն և կար մեքենա-
կան:

Իսկ ընդունելի աշակերտութեանց
թիւն ու տարիքը սահմանաւոր են:

Ճարտեկանէն մինչև 13 տարե-
կան աղջիկ կ'ընդունիմ, նուեւ 6-7

տարեկան մանչ աղայք որոնց հա-
մար խնամաւոր կ'ըն աւանդած եմ:
Ընդունելի աշակերտութեանց թիւը
մինչև 50ը լրանալի է. սրմէ մէկ ու-
ւելի չընդունուիր, որոց ամառվան
գինն է կանխիկ ամսական միւլայն
2 մեծիս արծաթ:

Իսկ փոքր աղայոց համար լրա-
նալի թիւն է մինչև 25 եւ ամառ-
վանը գինը 1 1/2 մեծիս:

Դիւերովիկ եւս կ'ընդունիմ՝ ամ-
առվանը կանխիկ 1/3 մեծիս:
1880 Նոյ. 5

Ազատի վարձան

ՄԻ ՄԱՍՆԱՌՈՐ ՆԱՄԱԿ

Մեծ, Պ. Գ. Մ. Ձեր ուղարկած
օգոստոս 18 ամսովիւ նամակնիւղ
ստացայ, և զարմանքով ընթերցայ
այն լուսանշանները, զոր Մշակ լը-
րագիրը հրատարակել է կրէք, և
100 հազար բողբաջական և 200 հա-
զար հաւովեական հայեր. այդ շատ
մեծ սխալ է. ես այստեղ մանրա-
մասնաբար հարցու փորձ քրի, և
ահա ճիշդ թիւերը կ'ուղարկեմ,
ինչպէս որ պահանջեք էիք:

Կ. Պոլսոյ միայն չորս թաղերուն
մէջ կան բողբաջական հայեր՝ Լուս-
կայ, Խաղիլ, Բերայ և Իւսկիւ-
տար:

Առաջինոյ մէջ 63, երկրորդին
մէջ 93, երրորդին մէջ 108, չոր-
րորդին մէջ 38, ընդ ամէնը 304
հոգի, այն ալ Կ. Պոլսոյ 220,000
հայոց մէջ. իսկ դաւաւաններուն մէջ
18,585 բողբաջական հայեր. տարա-
կայ չկայ որ դաւաւանցիք հարու-
տահարութիւններէ և չբաւորու-
թեան ստիպելով, և մասնաւոր
կեղծարար միութեանց պատիւ
դալը ինկած են, բայց ոչ ներքին
համազմունք:

Հաւովեական հայերը քաղաքին
միայն երեք գլխաւոր թաղերուն
մէջ կան, զորոքիտիւ, Բերայ, Մի-
շակիլ և Սամաթիլայ, և միւս մի
քանի թաղերուն մէջ եւս կան, որք
խիտ աննշան թիւեր կը կազմեն, ո-
րոց ընդ ամէնը հինգ հազար հա-
զար, իսկ բոլոր դաւաւանաց մէջ 63,000
հոգի. այս թիւերէն ալ պակաս
կ'ըլլայ աւելի չըլլար, որովհետեւ
բողբաջականութիւնը և հաւովեա-
կանութիւնը իրենց առջի աղբե-
ցութիւնը չունին հիմա, այս ալ

քանի մը պատճառներու համար:
Առաջին՝ նորօգնութիւն տեսիլ
վերջը հաւովեականութեան խիտ
ցնցուեցում, երկրորդ՝ աղբերանու
մէջ քանի սրաւաւորութիւնը տա-
րածուեցաւ, և ընտիր քաղաքի-
ներու առանձնաբաններ անեցանք,
հետզհետէ հաւովեական և բազմ-
քանի հայերն ալ Հայաստանեայց
եկեղեցւոյ գիրկը դառնալու փոյթ
ունեցան, երրորդ՝ և զխաւարտակ
հայկական ինքիւր ծաղաւ՝ առած
օրէն ի վեր այդ երկու բովանալ
մասերը (բայց ոչ գոյհայկները)
սրբազան Ներսէս պատրիարք լիւ-
ւայը տակ մանելու կամք և յօժա-
րութիւն ցուցնել սկսան վերջապէս
խնդիրը հայկական շուտ դատաւա-
րակութեան տարածուելուն, նոյն-
պէս և բանիւրուն քաղաքիներ բազ-
մանալուն վրայ կը կայանայ:

Ես յառաջիկային մէջ կը խոս-
տանամ հետաքրքրական լուրեր
հաղորդել ձեր արեւուտիւնին:
Որով մնամ խորին յարգանք
Գ. Մ. Պ.

Կ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

Պ. Պոլսոյ, 20 սեպտ.

(Մեղա Հայաստան)

պու ճիշէթ քննադատն լաճի օլ-
տաղունտան, պունա քիմէ պիւր
չէյ տիեմէզ, Պանա թէպալլը ի-
տէն ճիշէթ, սալթ Պուլթոն տ'Օր
իլէ պէնիմ արամատ տէրքար օ-
լան հիւսպըն թէպիեհի տիւր: Պա-
րոն տիւր խոտը, պէնա տէ հիւք մի-
լընիւր: Մասամբ քի տիժման պէնի
վարմուշ տուր, տիժման էօլթիլի
տիւր: Դամպալա կէլինճէ, անըն
տալիս պու իշտէ մէտալիս պուլուն
տուլունտան, պիւրի պիւլթիլինէ բէք
ուլունշ օլան պու ի.թի արգատուշ-
լարը անըմաղատան, պիւր մահլու-
ղիլէթ հիւս իլլէմէքտէ իմ:

Նաւըլ քի կէօրիւլէքտէ տիւր,
Պուլթոն տ'Օր իլէ Տալիպէր, քէն-
տիլլըլին զան իթիւրլըլինտէն զի-
եատէ մուխաթարալ պիւր հարտէ
պուլունմաղատա տիւրլէր: Պիւնպէ-
րին պուլունտան պէլլէ, չիտաթթիլ ար-
ղուլէտիլլէրի աֆիլլըք ֆէրմանլարը
նէհէ եարաեալիլի իտի: Չիւնքի
պու ի.թի հարալիլէր, էվլէլա ա-
տալթիլ պէշլըլինտէն, վէ օսնրա
Քէրթման բէնլէլըլինտէն գուր-
թուլունտան չաղալ թըրնաղլարընա է-
սիւր տիւլէնէք իտիլէր:

Ճէնապը Հաղալըն մահլըմէդըլ-
աղըլ Էֆրատա, ինտանլարըն աֆիլ
իթմէլի պիւլունտէ տիւր, զիւրա սիճի-
լի իլահի պիւր քէրէր սաւաթը օլուր
իտէ, էյ եւս կիճ իճրա օլունտալը
լաղըմ կէլիլ, վէ պու սիճիլ իճրա
իտէն, իթթըր ճէլլատ օլուն, իս-

թթըր գալթիլ, իճրայի առալթիլ իս-
թիհաղընա մաւաթիսա տիւլէր
տիւր:

Հէր նէ հալ իտէ, կիճէ վաւըլ
օլուն, վէ եարը կիճէ սալթիլ տա-
լի վարմաղ իւղըլ ի.թէն, պարոն,
Դոզըլլիք օլէ տիլիլ բէֆիլլէրի
նին թալթիլ մահլաֆաղարընա
պուլունտան տիժմանը վէ ճիւճէնիս
մէվլուֆ քուլունտաղլարը մա-
հլըլէ կէլիլ, վէ Տալիպէր իլէ
Պուլթոն տ'Օր իլէ Տալիպէր,

—Իճրայի հարէլթիլ վաղթը արըլ
տէտի, իմալ մալ.թի Բընէ աղ Բիէօ.
նին վէ իլլըլթիլ քէրթմանը իլէ պիւր
լէն կիլինճէք օլունտաղլարը գաղա
էվլիլթիլլէրի չիտաթթիլ թէպիլ իտէ-
լիմտէ, սիղ տէ քէնտիլլէրինէ կէօ-
թիլլէրիլլէր, ֆաղաթ սիղէ հէր
նէ քի էմր իթիմ իտէ, աղա ու-
նուլմանըլըլ, Տէրիաթթը իտիլիլ
քի, սիղին հատաթթըլ պիլլիմ էլ-
լէրիլլէրտէ տիւր:

—Աղա, ունուլմանըլ, էֆէն-
տիմ, տէտի ճիւճէ, պիլլ, լաղըմ
օլուն օսնուլա բէք լաղըլլալ իճ-
րա իտէնէլլէր, պունա սիղ էմին
օլունտաղլ:

—Էմտէն սիղ կէլինիլ, տէեու
տէվաթ իթիլ Քէրթման:

Պուլթոն տ'Օր իլէ Տալիպէր, Ան-
ֆէր օղաղընա նաղըլ օլուն քիւ-
չիւք գաղունտան տիւրալ չըգալ-
լար: Պունլարըն արգատընտան Լիւք
իլէ Դոզըլլիք, էլլէրլինտէ պիւրէր

թապանաթ թուլթուղլարը հարտէ,
կիթմէքտէ իտիլէր:

Օլ կի

